

Nemes Magdolna–Antal Viktória

SZÜLŐI ATTITÚDOK VIZSGÁLATA A KORAI IDEGENNYELV-TANULÁSRA ÉS AZ ÓVODAI JÁTÉKOS IDEGEN NYELVI FOGLALKOZÁSRA VONATKOZÓAN

Bevezetés

Napjainkban, különösen a fiatalabb generációk számára az idegennyelv-tanulás és a nyelvtudás szükségessége aligha vitatott kérdés. A világon a legtöbbször által beszélt nyelvek egyike az angol, 1.268.000.000 beszélővel.¹ Az angol nyelv Európában és szerte a világon *lingua franca*, azaz olyan nyelv, amely közvetítő szerepet tölt be a két fél között, akiknek az anyanyelve nem azonos. Fidrmuc–Fidrmuc (2009) szerint az EU15 országok esetén két, véletlenszerűen kiválasztott, különböző országból származó egyén 22%-os valószínűséggel tud egymással angolul társalogni.² Az angol mint második nyelv jelentős hatással van a nemzetközi zenei életre, filmiparra, az online játékokra, a kereskedelemre, és a gazdasági életben a legfontosabb nyelvként tekintenek rá.³

Az idegen nyelvet tanulni vágyók számára a lehetőségek végtelen tárháza áll rendelkezésre. A nyelvtanulók a közoktatás keretein túl nyelviskolákban kínált nyelvtanfolyamokon kívül az internet segítségével az otthonukban is hallhatják az élő beszédet, nézhetnek eredeti nyelven filmeket megteremtve ezzel egy természetes nyelvi közeget. Ezen kívül olvashatnak angol nyelvű cikkeket, tanulmányokat, könyveket. Az egyetemisták részt vehetnek cserediák programokban, melynek keretein belül egy általuk választott külföldi egyetemen tanulhatnak, valamint kapcsolatokat alakíthatnak ki olyan emberekkel, akik más kultúrába tartoznak, ezáltal nyitottabbá, empatikusabbá válhatnak, és más szemszögből is képesek lesznek látni a világot. Jelentős hatással lehetnek az egyén életére a nyelvtudás révén szerzett élmények, tapasztalatok, így annak interkulturális kompetenciája folyamatosan fejlődik.

Napjainkban az idegen nyelvek elsajátítását már egész kora gyermekkorban segítik az online játékok, a videók, a filmek, a sorozatok és az applikációk. A *Mindsnacks* applikáció mesék segítségével adja át az angol nyelvet gyerekeknek. Szintén elterjedt a *Lingokids*, amellyel több mint 3000 szót tanulhatnak meg, „bővíthetik a mindennapi szókincsüket, ezen felül megtanulhatják a gyakran használt igéket és mellékneveket. Remek felkészülés az iskolára, hiszen az apot tanárok és szakemberek állították össze kifejezetten óvodás és kisiskolás

¹ What are the top 200 most spoken languages?

<https://www.ethnologue.com/insights/ethnologue200/> [2023.04.12]

² VÁRNAGY Edina–MÁRKUS Ádám: *Nemzetközi interakciók a nyelvrokonság tükrében*, *Economica*. 2020/1–2. 29–42. (Továbbiakban VÁRNAGY–MÁRKUS, 2020)

³ VÁRNAGY–MÁRKUS, 2020

gyerekeknek”⁴ Ezek az online felületek nem csak a gyermekek, hanem középiskolások és felnőttek számára is elérhetőek.

Az óvoda a családi nevelés kiegészítője, de a gyermek nevelése sikeresen csak az óvodapedagógusok és a gyermek családjának, elsősorban a gyermek szüleinek szoros együttműködésével valósulhat meg. Dolgozatunkban bemutatjuk az óvodai idegen nyelvi foglalkozások célját, módszereit, annak felépítését és lehetőségeit, valamint kitérünk az óvodapedagógus szerepére is. Említést teszünk az információs és kommunikációs technológiák (IKT), eszközök idegennyelvi foglalkozásokon való használatának lehetőségeiről.

Dolgozatunkhoz 2020-ban egy debreceni óvodában végeztünk kérdőíves kutatást, mely során azt a célt tűztük ki, hogy képet kapjunk a szülők véleményéről a témával kapcsolatban. Nem csak olyan szülőket vontunk be a kutatásba, akiknek a gyermeke jár idegen nyelvi foglalkozásra az óvodában, hanem olyan szülőket is, akiknek gyermeke nem vesz részt ezeken a foglalkozásokon. Továbbá arról is szerettünk volna képet kapni, hogy a szülők iskolai végzettsége, nyelvtudása hogyan függ össze azzal, ahogy saját gyermekük nyelvtanulásáról vélekednek, valamint milyen igényeik és elvárásaik vannak az angol nyelvű foglalkozásokkal szemben. A vizsgálatunk előtt feltételeztük, hogy a legtöbb szülő, aki külön angol foglalkozásra íratja be gyermekét, maga is beszél idegen nyelven. Úgy véltük, hogy a szülők fontosabbnak tartják, hogy az angol foglalkozások játékosak, mintsem ismeretcentrikusak legyenek.

Az óvodai foglalkozások sajátosságai

A nyelvpedagógiai kutatások az agykutatás eredményeit is felhasználják. Az agy mérete kora gyermekkortól a felnőtt korig növekszik: az újszülött agya 350 gramm, pubertáskorban 1350 gramm, felnőtt korban 1400 gramm az agy átlagos tömege. Különösen meghatározóak tehát az első életevek, amikor a legnagyobb az agyi plaszticitás, és az agy méretének növekedése. Az agyi plaszticitás, tanulóképesség, az agy rugalmassága és alkalmazkodóképessége a korai időszakban sokkal nagyobb, ezáltal kisebb erőfeszítéssel lehet jobb eredményeket elérni. Az agy rugalmassága 10–12 éves korig meglehetősen nagyfokú, a koragyermekkori időszak már az iskolai évekkel összehasonlítva is sokkal több lehetőséget nyújt. Jóval könnyebb például a teljesen új készségek elsajátítása, közöttük egy második nyelv elsajátítása is.

A vizsgálatok azt mutatják, hogy pubertáskor előtt könnyebben jönnek létre új idegi összeköttetések, amelyek a nyelvtanulást is megkönnyítik. A későbbi életevekben az agy rugalmassága csökken, nagyobb erőfeszítést és több időt igényel az új ismeretek rögzítése, továbbá az artikuláció is pontatlanabb lehet. Azok a gyermekek, akik korai életevekben ismerkednek egy új nyelvvel, más képességeikben is jobb eredményeket érhetnek el, mint kortársaik. A korai, azaz 10 éves kor előtti nyelvtanulás hozzájárulhat az empátia és a kreativitás

⁴ https://eduline.hu/nyelvtanulas/A_legjobb_nyelvtanulos_alkalmazasok_gyereke_O5W88A
[2023.04.09.]

növekedéséhez is. Kisgyermekkorban a gyermek észrevétlenül, a környezetét megfigyelve és utánozva képes egy második nyelvet megtanulni. Krashen az idegen nyelv elsajátítását az implicitnek feltételezett anyanyelv-elsajátításhoz hasonlítja.⁵

Az óvodai élet tevékenységi formáit a 363/2012. Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramja (ÓNOAP) határozza meg. Az intézmények ennek alapján készítik el saját pedagógiai programjukat. Az óvodában a tanulás játékos tevékenységeken keresztül valósul meg. A gyermek játék közben felfedezi a környezetét, megismeri saját magát, szocializálódik, és nem utolsósorban a gyermek számára a játék örömmel járó tevékenység.⁶ Az óvodai angol nyelvi foglalkozások egyik meghatározó alapelve szintén a játékoság, hiszen ez hozzátartozik az óvodáskorú gyermek alaptermészetéhez. A játékoság érvényesülésekor a játék elemei megjelennek az adott, jelen esetben az óvodai angol nyelvi tevékenységben, de ettől ez a tevékenység még nem válik játékká.⁷ A játékoság biztosítása és megteremtése minden esetben az óvodapedagógus feladata. Az óvodapedagógus játékos attitűdjével teremti meg a vidám, nyugodt és derűs légkört, ezzel megadva a gyermeknek az érzelmi biztonságot.

A korai, óvodai idegen nyelvi tevékenységek holisztikus hatásúak, azaz a gyermek teljes személyiségét fejlesztik, valamint hozzájárulnak az emocionális, a szociális, a kognitív és a nyelvi képességek alakulásához. Az óvodai életben az angol nyelv más műveltségi területekbe, óvodai tevékenységekbe építve jelenhet meg. A pedagógusok a célnyelvi ismereteket a gyermekekhez igazodva, vidám, színes dalokon, mondókákon, játékokon és meséken keresztül adhatják át.⁸

Az óvodáskorú gyermek egyéni és életkori sajátosságaihoz igazodva az óvodai korai idegen nyelvi fejlesztés kulcsfontosságú jellemzője, hogy tevékenység közben valósul meg. Az óvodáskorú gyermek fő tevékenysége a játék, ezért a nyelvi foglalkozások mindig játékba ágyazottan jelennek meg.⁹ A gyermek a játékában tagolja a belső világából és külső világából származó tagolatlan benyomásait.

Az óvodai korai idegen nyelvi fejlesztés napjainkban is vitatott kérdés, és az óvodai angol nyelvi foglalkozások helyzete európai szinten sem mutat egységes képet.¹⁰ Magyarországon az óvodai idegen nyelvi foglalkozások az ÓNOAP szellemiségéhez igazodva 20–30 percesek, rendszerint hetente egyszer, ami kevés nyelvi inputot nyújt a gyermekeknek. Az óvodás korú gyermek nem képes hosszabb ideig egy feladatra összpontosítani, lassabban tanul. Az óvodai idegen

⁵ FEHÉR Ágnes: *A korai angol nyelvi fejlesztés tudományelméleti megközelítése és szülői megítélése – Angolul már az óvodában? Képzés és Gyakorlat*, 2020/1–2. 161–172. (Továbbiakban FEHÉR, 2020.)

⁶ ÓNOAP, 2019.

⁷ KOVÁCS György–BAKOSI Éva: *Óvodapedagógia II.: Játékos tanulás az óvodában*. Szerzői kiadás, Debrecen, 2005.

⁸ KOVÁCS Judit: *A gyermek és az idegen nyelv*. Eötvös József Könyvkiadó, Bp., 2009 (Továbbiakban KOVÁCS, 2009.)

⁹ KOLOSZÁR Ibolya: *Az angol az óvodában. Létiünk*, 2010/4. 75–84.

¹⁰ ENEVER Janet: *Europeanisation or globalisation in early start EFL trends across Europe?*. In GUNTZMANN Claus–INTEMANN Frauke (eds.): *The Globalisation of English and the English Language Classroom*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2005, 177–192.

nyelvi tevékenységen részt vevő gyermekek létszáma változó, 10–25 fős délutáni angol nyelvi tevékenységekkel találkozhatunk. Az intézmények számára nehézséget jelenthet a felkészült foglalkozásvezetők megtalálása és megtartása. Az óvodai nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan nagyok az eltérések, többnyire a foglalkozásvezető pedagógus válogatja ki a feldolgozott tartalmakat. Az óvodai angol nyelvi tevékenységekhez való hozzáférés országos szinten nagy eltéréseket mutat a terület szocioökonomiai státusza és földrajzi elhelyezkedése alapján, ezáltal sérül az egyenlőség elve, hiszen nem minden gyermek számára hozzáférhető ez a lehetőség.¹¹ Azonban az internet térhódításával a gyermekek egyre korábban hozzáférhetnek angol nyelvű tartalmakhoz, és az angol nyelvű mesék, videók, később videójátékok, filmek, sorozatok, streamek jelentősen hozzájárulhatnak idegen nyelvi kompetenciájuk növekedéséhez. A családi utazások, rokonlátogatások is elősegíthetik az idegen nyelvi kompetencia erősödését.

A korai nyelvtanulásra nem épül rá magyar köznevelés, hiszen az általános iskola negyedik osztályától kötelező egy idegen nyelv, általában angol vagy német tanulása. Óvodás korú gyermeket nevelő magyar szülők körében (N=126) online felületen végzett vizsgálatot Fehér Ágnes 2020-ban. A 2018-ban folytatott kutatás összefüggést keresett a szülők iskolai végzettsége, angoltudásának szintje, életkora, valamint aközött, mennyire támogatják a korai angol nyelvi fejlesztést. A korai idegen nyelvi fejlesztést elutasító szülők úgy vélik, a korai nyelvtanulás miatt késni fog a gyermek beszédfejlődése, a gyermek számára megterhelő egy új nyelv tanulása, valamint össze fogja keverni a nyelveket.¹²

Az óvodapedagógus szerepe a nyelvi foglalkozásokon

A játékos angol nyelvű foglalkozások anyagát, a használni kívánt módszert és a nyelvi anyagot is az óvodapedagógus állítja össze és választja ki. A pedagógusnak széles és változatos gyermekirodalmi anyagból van lehetősége a foglalkozáshoz a megfelelő dalt, mesét, verset megválasztani. „A mesék, mondókák, gyermekdalok, mindazt kínálják, amire a gyermeki nyelvelsajátítás épülhet, a ritmus és a rím, a szavak ismétlődése (akár a dalokban, akár a mesékben), a hangutánzó szavak és az alliterációk által kiválasztott kellemes érzés éppúgy, mint a kiszámolás, és a mozgásos tevékenységekkel együtt járó verselés fizikai öröme.”¹³

A pedagógusnak figyelembe kell vennie a résztvevő gyermekek egyéni és életkori sajátosságait, az érdeklődési körüket és az egyénileg eltérő fejlettségi szinteket. Nem szabad figyelmen kívül hagynia, hogy minden gyermek egyéniség, minden gyermek más ütemben fejlődik, és a fejlődési szinteken egyéni eltérések figyelhetők meg.¹⁴

¹¹ ENEVER Janet: *What can we expect of an early start to foreign language learning in Europe today?* In: MÁRKUS Éva–TRENTINNÉ Benkő Éva (szerk.): *A korai idegen nyelvi fejlesztés gyakorlata: konferenciaelőadások és háttér tanulmányok*. ELTE Eötvös, Bp., 2014, 13–24. (Továbbiakban ENEVER, 2014.)

¹² FEHÉR, 2020.

¹³ KOVÁCS, 2009.

¹⁴ MORVAI Edit–POÓR Zoltán: *A korai nyelvoktatás a magyar oktatási intézményekben*. Oktatási Minisztérium, Bp., 2006.

A gyermekben az idegen nyelv iránti attitűd kialakulásában kiemelkedő szerepe van annak is, hogy a tevékenységet vezető pedagógus hogyan, milyen hozzáállással vesz részt a tevékenységekben, hiszen ő a modell az óvodáskorú gyermekek számára. Ezáltal elengedhetetlen, hogy ne csupán mint a tevékenységet kívülről irányító személy legyen jelen, hanem ő is vegyen részt a körjátékokban, a gyermekdalokat énekelje közösen a csoporttal.

Az angol nyelvi óvodai tevékenység során a természetes nyelvi közeg, az óvodapedagógus angol nyelven való folyamatos kommunikációja, a természetes beszédtempója, a tevékenységbe ágyazott tanulás segíti a nyelvelsajátítást. A nyelvtan elsajátítása nem tudatos úton valósul meg, hanem implicit módon, a szövegek (dalok, mondókák, mesék) segítségével. Ezzel párhuzamosan a nyelvtanulás a hallás utáni megértésen és a szóbeliségen alapszik, ezért a pedagógus részéről a megfelelő mintaadás (megfelelő szókincs, kiejtés, artikuláció, nyelvtan) rendkívül fontos.

Az infokommunikációs eszközök használata mára mindennapjaink részévé váltak. Az egymással való kapcsolattartásnak, a világban és a világról való tájékozódásnak, az azonnali információ-szerzésnek, vagy a mindennapi teendők elvégzésének szerves részét képezik. A munkafolyamatok elvégzésében elengedhetetlen a szerepük, de az oktatásban is számos új lehetőséget nyitnak meg, akár a tanulás, akár a tanítás oldaláról közelítve. A mai kor óvodáskorú gyermekeit körülveszik az IKT-eszközök, számukra természetes a digitális kompetenciák megléte és azok folyamatos fejlesztése.

A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő online és offline képességfejlesztő játékok, programok is elérhetők. Az IKT eszközök célja az idegen nyelvi foglalkozásokon nem a játék, tevékenység helyettesítése, hanem tanulási eszközként, lehetőségként van jelen a tevékenységekben. Az IKT-eszközökkel komplex módon lehet megközelíteni és szemléltetni az adott témakört és nyelvi anyagot, valamint újabb lehetőség nyílik a tapasztalatszerzésre. A laptop vagy a tablet bevonható képekkel történő illusztrálásra, rövidebb mesék, angol nyelvű gyermekdalok hallgatására.

Kutatás

Vizsgálat bemutatása

2022 decemberében a Magyarországon működő köznevelési intézmények listája 5725 rekordot tartalmazott.¹⁵ A listában 59 olyan intézmény szerepel, ahol kétnyelvű általános iskolai oktatás folyik, és az angol biztosan közte van. Az iskolák eloszlása azonban területileg nem egyenletes, hiszen 28 iskola Budapesten, négy Pest megyében található (54,2%).

Ugyanebben az időszakban 2936 hazai intézményben folyt óvodai nevelés, melyből nyolc biztosan kétnyelvű nevelést folytat (pl. English Garden Pre-school – Angol Kert Nemzetközi Óvoda; Orchidea Magyar – Angol Két Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium). Ezen óvodák mindegyike Budapesten

¹⁵ <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index> [2023.04.12.]

működik.¹⁶ Idegen nyelvű foglalkozások az egyes köznevelési intézmények keretein belül is lehetségesek a fenntartó engedélyével, azonban ezekről nem rendelkezünk információval. Becslések szerint már 2005-ben a magyarországi óvodák 10%-ban lehetőségük volt a szülőknek idegen nyelvi foglalkozásra vagy nemzetiségi csoportba íratni a gyermeküket.¹⁷ Az angol nyelvi foglalkozásokat kínáló óvodákról azonban továbbra sincs egységes nyilvántartás, ahogyan a pedagógiai munkáról, a foglalkozások tartalmáról, minőségéről, kimeneteléről sincsenek pontos adataink.¹⁸ Jó eséllyel feltételezhetjük, hogy 2005 óta emelkedett azon intézmények száma, melyek angol nyelvi tevékenységet kínálnak az óvodás korú gyermekeknek.

Az óvodák színes programokkal igyekeznek vonzóvá tenni magukat a szülők és a gyermekek számára, pl. magas azon intézmények száma, melyek természettudományos, nyelvi vagy készség-, illetve képességfejlesztő tevékenységeket hirdetnek. Az óvodaválasztásnál napjainkban is fontos szempont a szülők számára, hogy milyen foglalkozásokat biztosítanak a gyermekek számára (pl. néptánc, foci, angol, rajz, sakk stb.), és tapasztalataink szerint a szülők előnyben részesítik azokat az intézményeket, melyek heti egy-két alkalommal idegen nyelvi foglalkozást kínálnak.

Debrecenben több intézmény és nyelviskola várja az óvodás korú gyermekeket, akik szeretnék megismerkedni az angol nyelvvel. 2020-ban Nagy Lilla Viktória Debrecen összes óvodájával (53) felvette a kapcsolatot, hogy az idegen nyelvű tevékenységek helyzetét felmérje. A debreceni óvodák adatait (cím, telefonszám, email-cím) a <http://debrecen.imami.hu/iskolak-ovodak-bolcsodek/ovodak> weboldáról gyűjtötte össze, ahol az adatok a 2020. január 12-i állapotot tükrözték. A vizsgálatot a koronavírus-helyzet nehezítette, de végül az óvodák 72%-a kitöltötte az online kérdőívet (38 óvoda). A kérdőívek feldolgozása után a szerző megállapította, hogy a válaszadó óvodák közel 60%-ában (a 38-ból 22 óvodában) tartanak idegen-nyelvi foglalkozásokat. Ezekben az óvodákban az angol nyelv minden óvodában megtalálható, míg német nyelvű foglalkozást két óvodában tartanak.¹⁹

A továbbiakban az óvodán kívüli intézményeket tekintjük át, ahol óvodás korúak nyelvtanulásával foglalkoznak. A közoktatás keretein kívül (vagy azt kiegészítve) a debreceni szülők számos lehetőség közül választhatnak, ám ez

¹⁶ Központi Statisztikai Hivatal, *Két tanítási nyelvű intézmények feladatellátási helyeinek listája nyelvenként*, 2022.12.21.

www.ksh.hu/kirpub/index [2023.01.02]

¹⁷ VARGA Dóra: *Mikor kezdjék a nyelvtanulást?*, 2005.

<http://nol.hu/archivum/archiv-368621-182566> [2023.04.12.]

¹⁸ PÁSZTOR Enikő Judit: *A játékos idegennyelvi foglalkozások megjelenése a magyarországi óvodákban 1959-től napjainkig, különös tekintettel a soproni és a Sopron környéki óvodákra*. Értekezés. ELTE, Bp., 2019.

<https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/62478> [2023.04.12.]

¹⁹ NAGY Lilla Viktória: *Korai idegennyelv-elsajátítás Debrecen óvodáiban 2020-ban*. Szakdolgozat. DE GYGYK, Hajdúböszörmény, 2020.

részükről komoly anyagi erőfeszítést igényel. A családi háttér szerepe a korai nyelvoktatási lehetőségek igénybevétele során hangsúlyosan érvényesül.²⁰

2019 szeptemberében nyitotta meg kapuit az International School of Debrecen, ami angol nyelvű, óvodától érettségiig tartó, nemzetközi rendszerű és színvonalú intézmény. Az óvoda két kis létszámú (13–18 fő) csoporttal indult, ahová 3–5 éves gyerekek járnak. Pedagógiai programjuk egyaránt tartalmazza és kiemeli a szabadjáték, a gyermek által választott játék fontosságát, illetve az óvodapedagógus által kezdeményezett és irányított, előre átgondolt, készségeket fejlesztő tevékenységeket.²¹ Az óvoda és az iskola egyaránt komoly éves díjat kér a szülőktől.

Debrecenben is működik Helen Doron Early English (HDEE) módszerrel dolgozó nyelviskola, ahová három hónapos kortól járhatnak a gyermekek. A Helen Doron Nyelviskolákban játékosan zajlanak az angol foglalkozások, ezt biztosítják a dalok, hanganyagok, mesék, animációk és interaktív játékok. A Helen Doron English tanfolyamokban kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek minél több érzékszervükkel szívják magukba az angolt, gyakorolják első szavaikat, és minél nagyobb szókészletet halmozzanak fel.²² Ennek záloga a zene, a mozgás, a játék és a pozitív megerősítés. A 3–6 éves gyerekek a *Fun with Flupe*, valamint a *More Fun with Flupe* tanfolyamok elvégzése után a 6–9 és 6–12 éves korosztály számára készült *Jump with Joey*, majd *More Jump with Joey* kurzusokon vehetnek részt. A rendszeres heti foglalkozásokon túl a nyelviskola lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek családjá és a HDEE-tanárok együtt ünnepeljék a Halloween-t, a karácsonyt, illetve nyári táborokban is részt vehetnek a gyermekek.²³ A nyelviskolába járó gyermekek havi díjat fizetnek az oktatásért.

A Katedra Nyelviskola az óvodától a nyelvvizsgáig várja a fiatal nyelvtanulókat. A nyelviskola saját fejlesztésű programja a 4 és 15 éves életkor közötti gyerekeknek biztosít lehetőséget az angol nyelvtanuláshoz. A foglalkozásokat kis létszámú (4–8 fős) csoportokban tartják, ahol az életkornak megfelelő tematikával, játékos feladatokkal elsődleges céljuk a kommunikatív, leginkább a szóbeli készségek fejlesztése. A gyermekek felmenő rendszerben, következetesen egymásra épülő tananyagokon keresztül ismerkednek meg az angol vagy a német nyelvvel. A nyelviskola óvodákban és iskolákban is vállal kihelyezett oktatást.²⁴

A Novakid program az online oktatási formát használja, ami időtakarékos a gyermekek és a szüleik számára egyaránt. A program kiemeli a tanulási környezet fontosságát, és azt vallja, hogy az otthoni, nyugodt, ismerős környezet segíti a nyelvtanulást. A program keretében 4 éves kortól 12 éves korig tanulhatnak angolt a gyerekek. A 4–5 évesek nyolc hónapon keresztül heti két órában, összesen 67 angolórán vesznek részt. A 10 éves gyerekek heti három alkalommal vesznek részt online órákon. A program azt szeretné elérni, hogy a gyermekek

²⁰ ALBERT Ágnes–CSIZÉR Kata–SZABÓ Fruzsina: *A családi környezet és idegennyelv-tanulás Magyarországon*. Modern Nyelvoktatás, 2021/1–2. 88–103. (Továbbiakban ALBERT–CSIZÉR–SZABÓ, 2021.)

²¹ <https://isd.debrecen.hu/egyedisegunk> [2023.01.05]

²² DORON, Helen: *A nyelv zenéje*. Helen Doron Early English Országos Franchise Központ. J.G.K.Kft. Bp., 2010.

²³ <https://helendoron.hu/tanfolyamok/gyerekek-4-9> [2023.01.05]

²⁴ <https://debrecen.katedra.hu/angol-es-nemet-nyelvtanfolyamok-gyerekeknek> [2023.04.12.]

élvezzék az angol nyelvű alkalmakat. A 4–5 éves gyermekek utánzással tanulnak, a módszer is erre alapoz. Az angol foglalkozásokon nincsen fordítás, az óvodás korosztály számára kidolgozott program használata közben a gyermekek angolul ismerkednek meg a körülöttük levő világgal. A játékok, dalok, versek tanulása támogatja ezt a folyamatot. Az interaktív foglalkozásokon kiemelt szerepet kapnak a gesztusok és a mimika, mert magyarázat nélkül képesek átadni a hangalakhoz tartozó jelentést. A 25 perces foglalkozások során a gyermekek mozognak, táncolnak, beszélnek, kreatív feladatokat oldanak meg, miközben felkészülnek a későbbiekben megvalósuló írás- és olvasástanulásra.²⁵

A kutatás körülményei

Vizsgálatunkat 2020 januárjában végeztük Debrecenben, amely Hajdú-Bihar vármegye központja több mint 200.000 lakossal. A megyei jogú városban folyamatosan növekszik a turizmus, a multinacionális vállalatok száma és az egyetem is egyre több olyan szakot indít, amit szívesen látogatnak a külföldi hallgatók. A kutatásunkat a Tócsókerti Óvodában végeztük, amely Debrecen város legnagyobb lakótelepének délnyugati városrészében található.

Az óvodában nyolc csoport működik, melyekből – a gyermekek életkorát tekintve – kettő homogén, hat pedig heterogén. Az óvodába járó gyermekek számára 4,5–5 éves kortól lehetséges a külön foglalkozásra való jelentkezés. Az óvodában egy gyermek két külön foglalkozásra járhat, pl. angol, néptánc, foci. A vizsgálat időpontjában 49 gyermek vett részt két külön foglalkozáson. A legtöbb gyermek (57) úszásra jár, és ezt követi az angol foglalkozás, melyen 40 gyermek vett részt.

A kutatáshoz a kérdőív módszerét alkalmaztuk, melynek középpontjában a szülői attitűdök vizsgálata állt. A szülők véleményére voltunk kíváncsiak a korai nyelvtanulással és az óvodai angol foglalkozással kapcsolatban, de kitértünk az óvodaválasztás szempontjára, az otthoni idegen nyelvű meseolvasással kapcsolatos szokásokra. Kérdőívünk utolsó részében az IKT eszközökkel kapcsolatban is kifejtették a szülők a véleményüket. A szülők a vizsgálatban önként vettek részt, és az eredményeket kizárólag dolgozatunk elkészítéséhez használtuk fel. A kutatási kérdéseket előzetesen az intézményvezetővel egyeztettük. Az eredmények feldolgozására vonatkozó etikai előírásokat betartottuk.

A kapott válaszokat az Európai Bizottság által készített Eurobarometer felmérés eredményeivel is igyekszünk összevetni, ugyanis az rendkívül részletes adatokat tartalmaz az Európai Unió állampolgárainak anyanyelveiről és nyelvtudásáról. Az első ilyen felmérés 2000-ben készült, de mivel ez nem tartalmaz Magyarországra nézve adatokat, így a 2012. évi (Special Eurobarometer 386: Europeans and their Languages) adatsorokra támaszkodunk.²⁶

A szülők körében összesen 80 darab papíralapú kérdőívet osztottunk ki, melyből 65 darabot kaptunk vissza (81%). A kérdőívet minden olyan szülő

²⁵ <https://www.novakidschool.com> [2023.01.20]

²⁶ Eurobarometer, 2012

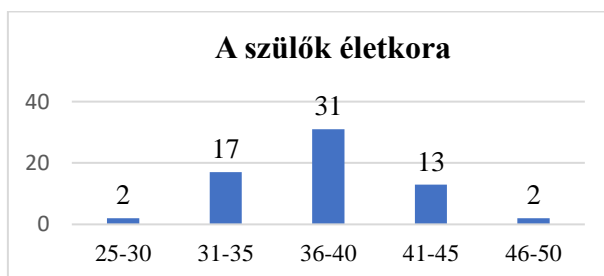
megkapta, akiknek gyermeke jár az óvodában angol külön foglalkozásra (40 fő). További negyven szülő gyermeke nem jár óvodai angol foglalkozásra, őket véletlenszerűen választottuk ki. A feldolgozott 65 kérdőívből 28 szülő gyermeke jár angolra (43%), 34 szülő gyermeke nem (52%), 3 szülő nem válaszolt a kérdésre (5%).

A megkérdezettek közül 62 szülő válaszolta, hogy gyermeke nem jár, és korábban sem járt óvodán kívül angol foglalkozásra vagy nyelviskolába. Három gyermek vett részt angol foglalkozáson (pl. Helen Doron Nyelviskola, Oxford Nyelviskola), de a vizsgálat idején nem jártak.

A kutatás eredményei

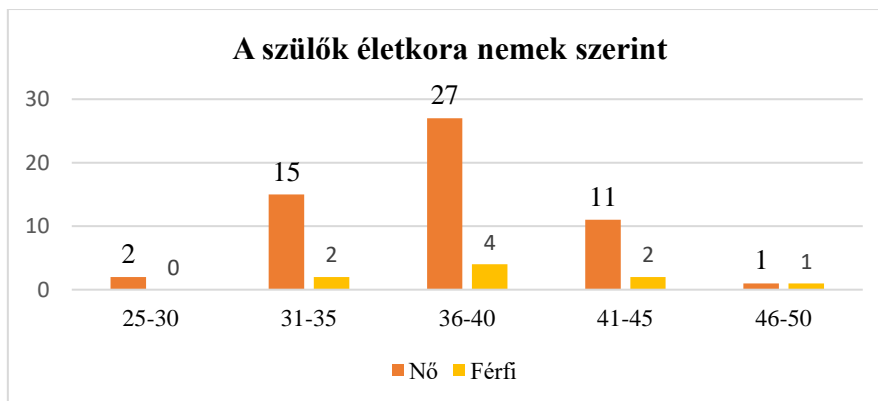
A válaszadók mindannyian Magyarországon élnek, magyar anyanyelvűek. A kutatásban érintett gyermekek között egy magyar-olasz kétnyelvű gyermek szerepel, mert az egyik szülő anyanyelve olasz, és a családban jelen van az olasz nyelv. Egy olyan magyar család is van a kitöltők között, akik az előzőekben külföldön (USA) éltek. A kitöltők között többségben voltak az édesanyák, 56 nő (86%) és 9 férfi (14%) válaszolt kérdéseinkre. A családok, egy kivételével, Debrecenben élnek.

A vizsgálatban résztvevő szülők életkora 25 és 50 év között mozog. A kitöltők legnagyobb részét 36–40 éves korosztály teszi ki (31 fő, 47%). 17 szülő tartozik a 31–35 éves korosztályba (26%), 13 szülő pedig a 41–45 éves korosztályba (20%). Két-két szülő töltötte ki a kérdőívet, akik 25–30 vagy 46–50 év közöttiek.

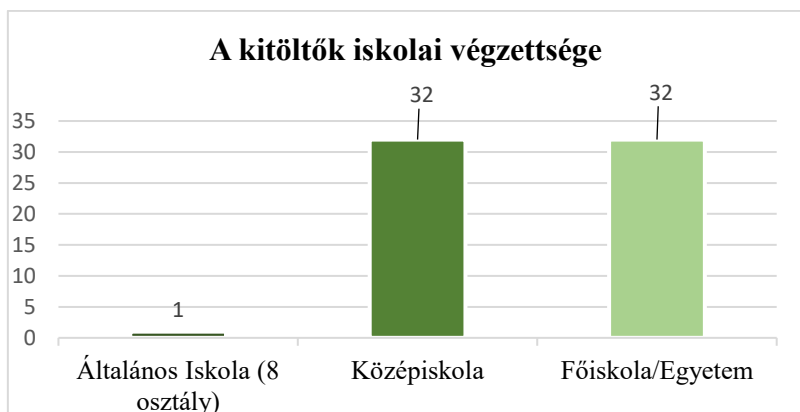
A válaszadók életkora (1. diagram)

A kérdőívet kitöltő édesanyák életkora 25–46 év közé tehető. Az adatok alapján két édesanya töltötte ki a kérdőívet, akiknek az életkora 25–30 év között van, és 15 édesanya tartozik a 31–35 éves korú kitöltők közé. A 36–40 évesek vannak a legnagyobb arányban a női kitöltők között (27 édesanya). A 41–45 éves válaszadók száma 11, és egy 46 éves kitöltő is volt. A kérdőívet kitöltő férfiak életkora 35–50 év közöttire tehető, közülük ketten 31–35 éves korosztályba tartoznak. Az édesapák közül a legtöbben a 36–40 éves éveikben járnak (4 fő) és 41–45 évesek közé szintén két édesapa tehető. A vizsgálatban résztvevő férfi kitöltők között egy van, aki a 46–50 éves korosztályba tartozik. A legmagasabb számban a 36 éves kitöltők voltak.

A válaszadók életkorok és nemek szerint (2. diagram)

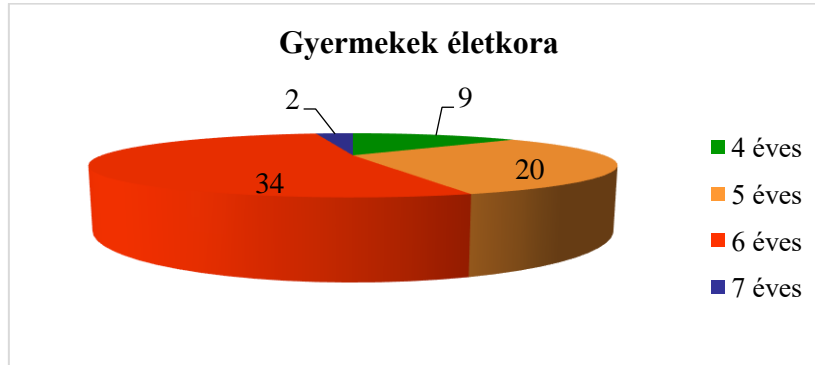
A 65 kitöltőből egy válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola 8 osztálya (1%). Az adatok áttekintése után jól látható, hogy a középiskolában és felsőoktatásban végzettek aránya megegyezik: 32 szülőnek a legmagasabb iskolai végzettsége gimnázium, szakközépiskola vagy szakiskola (49%) 32 szülő főiskolát vagy egyetemet végzett (49%).

A kitöltők megmagasabb iskolai végzettsége (3. diagram)

A kérdőívben megkérdeztük a kitöltő óvodáskorú gyermeké(i)nek az életkorát. A vizsgálatban résztvevő szülők óvodáskorú gyermekeinek életkora 4 és 7 éves kor közé tehető. A vizsgálatban nem vett részt olyan szülő, akinek óvodáskorú gyermeke 3 éves, ennek oka, hogy a külön foglalkozásokon az 5 éves életkort betöltött (vagy azt hamarosan betöltő gyermekek) vehetnek részt. Ahogy láthatjuk, a megkérdezett szülők gyermekének több mint a fele 6 éves (34, 52%). Az ötéves gyermekek száma 20 (31%), míg a résztvevők gyermekei közül kilenc

gyermek 4 éves (14%). A hétéves gyermekek száma a legkevesebb (2 gyermek, 3%). A vizsgálatban szereplő gyermekek közül 36 lány (55%) és 29 fiú (45%).

A gyermekek életkora (4. diagram)

Valószínűsíthető, hogy az idegen nyelv oktatása az általános iskolák minél alacsonyabb évfolyamain azt a célt szolgálja, hogy az intézményt vonzóvá tegyék a szülők szemében.²⁷ A jelenség tehát összefüggésben áll a családi háttérrel, amit jól mutat, hogy a két tanítási nyelvű általános iskolák is *alulról szerveződő társadalmi kezdeményezésre* jöttek létre. A gyermekük nyelvoktatását fontosnak tartó szülők szerepe az óvodai idegen nyelvi foglalkozások elindulásában is jelentős, hiszen a rendszerváltás idején a szülők szorgalmazták az óvodai német, majd angol foglalkozások megszervezését.²⁸ A rendszerváltás idején (1989) a szülők egy része nyomást gyakorolt az intézményvezetőkre, és szorgalmazta, biztosítsanak lehetőséget gyermekeik korai idegen nyelvi fejlesztésére.²⁹ Enever a jelenséget *parentocracy* névvel illeti.

Egy önkormányzati fenntartású óvoda kizárólag a fenntartó beleegyezésével indíthat különböző tevékenységeket, pl. ovifoci, néptánc, angol. Óvodavezetőkkel beszélgetve többször hallottuk, hogy egy-egy tájékoztató vagy nyílt nap alkalmával a szülők első kérdései között van, hogy szerveznek-e angol foglalkozásokat az óvodában. Ez alapján kíváncsiak voltunk, valóban fontos szempont-e az óvodaválasztásban az angol nyelvi tevékenység. A 65 megkérdezett szülőből 64 válaszolt erre a kérdésre. A kitöltők 77%-a (49 fő) válaszolta azt, hogy számukra nem volt fontos tényező óvodaválasztásnál, hogy van-e angol foglalkozás az óvodában, és mindössze 23% (15) számára volt fontos tényező. A debreceni minta nem azt az eredményt hozta, amit Fehér Ágnes a 2018-as vizsgálatában tapasztalt, azaz a diplomás szülők fontosabbnak tartják a gyerekek korai angol nyelvtanulását, mint az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők.

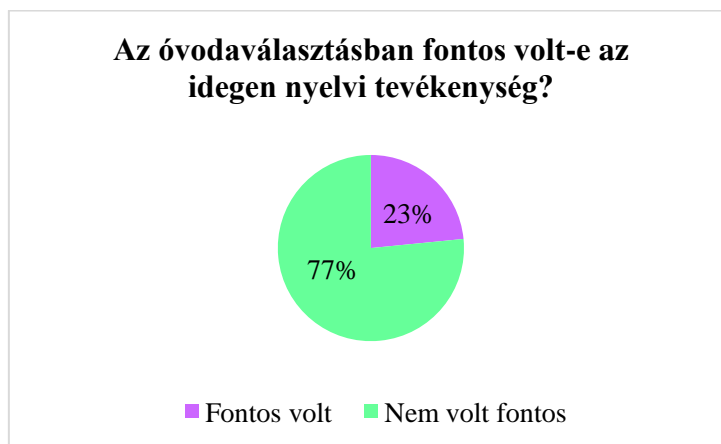
²⁷ ALBERT–CSIZÉR–SZABÓ, 2021.

²⁸ ENEVER, 2014.

²⁹ NEMES Magdolna–NAGY Anikó: *A korai nyelvtanítás története Nyíregyházán a rendszerváltástól napjainkig*. Különleges Bánásmód, 2018/1. 7–17.

A szülők rövid szöveges válaszban indokolhatták, miért volt vagy miért nem volt fontos tényező az óvodai angol, és 31 szülő élt is a szöveges válasz lehetőségével. Az óvodai angol nem volt fontos, hanem az *Óvoda közelsége volt az elsődleges, ezentúl az óvoda udvara, jó híre és a korábban tapasztaltak miatt választottuk az óvodát* (57. kérdőív). A válaszadók közül legtöbben úgy gondolják, hogy nem ez az elsődleges szempont óvodaválasztáskor: *Az óvodapedagógus személye a legfontosabb szerintem* (60. kérdőív).

A 15 szülő közül, akiknél fontos szempont volt az angol, 13 fejtette ki bővebben, hogy számukra miért volt lényeges az angol foglalkozás az óvodában. Négy szülő szerint fontos, hogy minél korábban találkozzon gyermeke az angol nyelvvel, és később ne legyen idegen az angol nyelv hangzása. *Fontosnak tartotam, hogy gyermekem már egész kicsi korától ismerkedjen a nyelvvel, gyakorolja, szokja az idegen hangzást.* (11. kérdőív) Többen (5 fő) úgy vélik, hogy a gyermekek a korai években könnyebben elsajátítják az idegen nyelvet, négy kitöltő pedig szeretné, ha gyermeke megtanulna legalább egy idegen nyelven beszélni. Egy szülő jelezte, hogy azért volt fontos, mert szeretné, ha gyermeke nem felejtene el az angol nyelvet. Úgy véljük, a szülők mindenképpen előnyként tekintenek a korai nyelvtanulásra. Albert–Csizér–Szabó szerint azonban nem zárható ki, hogy a szülők korai kezdettel kapcsolatos pozitív vélekedése azokon az 1980-as években bevándorlókkal kapcsolatos megfigyeléseken alapulnak, miszerint a bevándorlók gyermeki anyanyelvi szinten sajátítják el az új nyelvet, míg szüleiknek ez nem sikerül. A szerzők szerint magyarországi közoktatási viszonyok között az eredmények relevanciája erősen megkérdőjelezhető.³⁰

Fontos volt-e óvodaválasztásnál, hogy van-e angol foglalkozás? (5. diagram)

A megkérdezettek közül 28 szülő jelölte be (45%), hogy gyermeke jár angol foglalkozásra az óvodában. Az idegen nyelv tanulásának számos motivációja

³⁰ ALBERT–CSIZÉR–SZABÓ, 2021.

lehet. Az Eurobarometer felmérés magyar válaszadói az idegen nyelvek ismeretének fontosságát elsősorban a külföldi munkavállaláshoz (71%), a külföldön való tanuláshoz (38%) és a nyaralásokhoz (26%) tartották elengedhetetlennek. A nyelvtanulás kezdetekor a szülő személyes preferenciáin túl az adott nyelv hasznosságával kapcsolatos elképzelések is érvényre jutnak.³¹ Nézeteik szerint a szülők valamiféle előnyt igyekeznek biztosítani gyermeküknek az idegen nyelvet nem beszélő társaikhoz képest. A nyelv választás különösen fontos, mert a korai nyelvtanulási tapasztalatok, élmények, hosszú távon hatással lehetnek a gyermek nyelvtanulási motivációjára.³²

Szülők véleménye, akiknek gyermeke nem jár angol foglalkozásra (6. diagram)

A nyelv választás és a korai nyelvtanulás kapcsán törekedtünk a szülői vélemények feltárására is. Kutatási kérdésünk szempontjából fontos, hogy a szülők szerint milyen előnyökkel jár a gyermekük számára egy új nyelv elsajátítása. Indoklasként a legtöbb szülő azt jelölte, hogy gyermekük iskolai nyelv-tanulását szeretnék elősegíteni azzal, hogy már óvodáskorban megismeri a gyermek az angol nyelv alapjait (20,71%). A nyelvtanulásban fontos szerepet játszik az életkor. 16 szülő (57%) úgy véli: *Minél előbb kezdi a nyelvtanulást, annál hamarabb elsajátítja.* Ezzel összefüggésben ötször jelölték, hogy *Minél korábban találkozik a gyermek idegennyelvvvel, annál nagyobb az esélye, hogy akcentus nélkül sajátítja el.*

Az idegennyelv-tanulás és az interkulturális kompetencia szoros összefüggést mutat. Az Eurobarometer 2012-es adatai azt mutatták, hogy a magyar válaszadók szerint fontos a nyelvtanulás, mert találkozhatnak más országokból származó emberekkel (11%), és meg tudnak érteni más kultúrából származó embereket (29%). A szülők körében is megjelenik ez a fajta gondolkodás, hiszen 16-an (57%) jelölték be, hogy *Fontosnak tartom, hogy gyermekem ismerkedjen*

³¹ ALBERT–CSIZÉR–SZABÓ, 2021.

³² Uo.

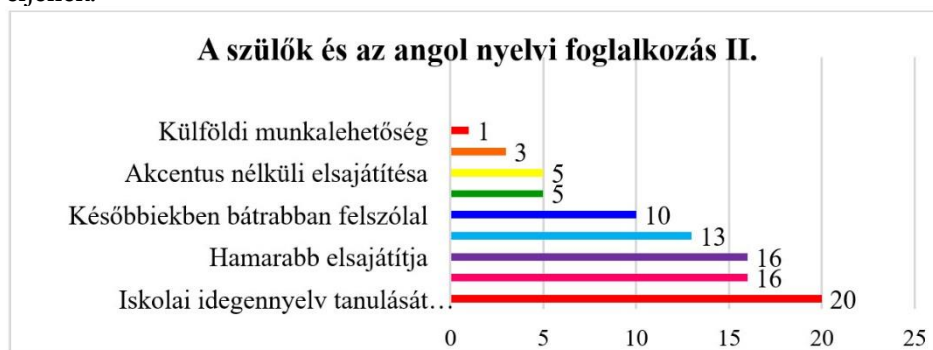
más népek nyelvével, kultúrájával. 2003-ban indult útjára a Világ–Nyelv Program, amely teret kívánt biztosítani a kommunikatív nyelvoktatás gyakorlatának, szakítva a korábbi nyelvtanközpontú oktatással.

A magyar népességre jellemző, hogy nem szívesen szólalnak meg idegen nyelven, még akkor sem, ha beszélnek idegen nyelvet, vagy akár nyelvvizsgájuk is van. Az oktatási rendszer elemzői ezért elsősorban az oktatási módszert hibáztatják. Hazánkban az idegennyelv tanítására szánt óraszám magasnak mondható, a nyelvtant hangsúlyozó módszer (szódolgozatok, mondatkiegészítő feladatok) mellett sokszor elvész a nyelvtanulás lényege: az idegen nyelvi szóbeli kommunikáció. A hatékony tanuláshoz sokkal inkább arra van szükség, hogy a diákok sokat hallgassák, és kreatívan használhassák is a nyelvet, lehetőleg az azt beszélők környezetében. A szülői válaszokból kiderül, hogy az óvodai angol foglalkozásokkal az efféle helyzetektől igyekeznek megvédeni gyermeküket. A válaszokból megtudtuk, hogy a szülők azért is íratják be gyermeküket angol foglalkozásra, hogy a későbbiekben bátrabban, magabiztosabban meg merjen szólalni gyermekük (10,35%), illetve, nyitottabbá és érdeklődőbbé váljon (13,46%).

A megkérdezettek közül 34 szülő gyermeke nem vesz részt az óvodában kínált angol nyelvű tevékenységekben. Indoklásként több választ is megjelölhettek, a lehetőséggel 30 szülő élt (88%). A válaszaikat aszerint elemezzük, egy választási lehetőséget hányszor jelöltek a szülők. A leggyakoribb válasz megjelenik a szakirodalomban, azaz hogy *fontosabbnak tartom, hogy a gyermek játszon* (22 fő). Magyarország egynyelvű ország, a korai idegennyelv-oktatásnak nincs évtizedes múltja. A legtöbb szülőnek nincsenek emlékei és tapasztalatai a gyermekkorai nyelvtanulásról, mert az idegen nyelvet legtöbbször iskolai körülmények között tanulták. Az egyik leggyakoribb ellenérv a szülők részéről, hogy *előbb az anyanyelvén tanuljon meg a gyermek beszélni* (17, 50%). Kétszer választották: *a nem engedhetem meg magamnak anyagilag, hogy gyermekemet nyelvtanfolyamra járassam*, illetve háromszor, hogy azért nem jár a gyermek angol foglalkozásra, mert *iskolás korára úgyis elfelejti*. Ez utóbbi azzal magyarázható, hogy amint már említettük korábban, az általános iskola 4. osztályában jelenik meg órarendi keretben az idegen nyelv, így az óvodai évek után három év is eltelhet nyelvi foglalkozás nélkül. Egy szülő jelölte, hogy *egy kisgyermeknek megterhelő egy idegennyelv tanulása*, valamint egy szülő gyermeke kétnyelvű: *Nem jár, mert már az anyanyelvén (olasz) beszél* (58. kérdőív). Két szülő jelezte, hogy bár az óvodában nem jár a gyermek angol foglalkozásra, otthon az édesanya, másik esetben pedig a nagymama tanítja a gyermeket angolul. Egy szülő volt, akinek gyermeke nem jár angol foglalkozásra, mert nem szeretne járni. Egyetlen szülő sem jelölte *A nem ismerek, nem tudok olyan nyelviskolát, ahol óvodás gyermekekkel foglalkoznának. / Nem ismerek nem tudok olyan pedagógust, aki óvodás gyermekekkel foglalkozik. / A család idejébe nem fér bele a különóra*. lehetőségeket. Ebből arra következtethetünk, hogy a szülők tudnak az óvodán kívüli lehetőségekről, ahová óvodás gyermekek is járhatnak. A válaszadók közül négy szülő nem jelölt meg egy opciót sem arra vonatkozóan, hogy miért nem jár gyermeke az óvodában angol foglalkozásra

Napjainkban az idegennyelv-ismeret egyre fontosabb és nélkülözhetetlenebb tényezője a gazdasági-társadalmi életben való érvényesülésnek. A munka-

erőpiacon az idegennyelv-tudás keresett kompetencia. Míg a korábbi években elegendő volt csak a nyelvvizsga tényét feltüntetni egy jól fizető pozícióhoz, manapság már a cégek jobban utánajárnak a valódi nyelvtudásnak, azaz szinte minden esetben idegen nyelven is interjúztatnak, felmérve a jelentkező valós nyelvtudását. Az Eurobarometer magyar válaszadói szerint az idegen nyelve(ke)t beszélők jobb munkahelyet találhatnak a saját országukban (56%), de akár külföldi munkavállalásra is lehetőségük nyílik (71%).³³ Ez a gondolat tükröződik abban a szülői válaszban is, hogy *Elvárás, hogy több nyelven beszéljen a gyermek* válasz (5, 17%). Az Európai Unió csatlakozás után megnőtt a vegyes házasságok száma, egyre több magyar állampolgárnak él rokona, barátja, ismerőse külföldön, akinek nem magyar anyanyelvű házastársa van. A kitöltők közül hárman (10%) jelölték meg *A családban több nyelven is beszélnek* választ. Egy szülő jelölte be, hogy azért jár a gyermeke az óvodában angol foglalkozásra, mert a szülők munkája lehetővé teszi, hogy más országban is dolgozzanak és a családdal ott éljenek.

Szülők véleménye, akiknek gyermeke jár angol foglalkozásra (7. diagram)

Az Európai Unió lakosainak általános véleménye az, hogy az angol mint idegen nyelv képes a leginkább segíteni az egyén személyes fejlődését a munkájában és mindennapjaiban egyaránt. Az Eurobarometer magyarországi adatai is alátámasztják, hogy az angol a leghasznosabb nyelv az egyén fejlődése szempontjából (64%).³⁴ A vizsgálatunk során feltérképeztük, hogy az általunk megkérdezett szülők mely nyelvek tanulását tartják fontosnak. Az összes kitöltőből (65) egy szülő kivételével mindenki megjelölte az angol nyelvet (64). Az Eurobarometer 2012 adatai szerint Magyarországon az angolt követi a német (48%), majd francia (5%) és az orosz (2%).³⁵ A tócskerti óvoda adatai részben megegyeznek az európai trendekkel: az angol után a német nyelvet tartják a legfontosabbnak (37, 57%), a francia és orosz nyelvet hárman jelölték meg (0,05). A válaszok között megjelent az olasz nyelv (5; 7%) és a spanyol nyelv is (2 válasz; 3%). Az

³³ Eurobarometer, 2012.

³⁴ Eurobarometer, 2012.

³⁵ Eurobarometer, 2012.

eltérésekhez a kis minta és a vizsgált időszak között eltelt 8 év gazdasági, politikai és kulturális változások is hozzájárulnak.

A szülők idegennyelv-tudása és az angol foglalkozás

A nyelvismerettel kapcsolatos hozzáállás megismerése után a tényleges nyelvtudás szintjét is elemeztük, mert az Európai Unió tagállamai között jelentősek az eltérések idegennyelv-ismeret tekintetében. 2012-ben a magyarországi megkérdezettek csupán 20%-a tudott angolul, németül pedig 18%. A 15–24 éves korosztály közel fele volt képes angolul kommunikálni a felmérés készítésekor. A megkérdezettek 65%-a mondta azt, hogy egy nyelven sem tud legalább társalgási szinten kommunikálni. A felmérés során kiderült, hogy az embereket általában a nyelvtanulás költsége, valamint a motiváció hiánya tántorította el a tanulástól.³⁶

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2007-ben Magyarországon a 25–64 éves korú népességből csak minden negyedik ember beszélt legalább egy idegen nyelvet. Bár 2016-ra ez az arány 42%-ra nőtt, még mindig elmarad az Európai Unió átlagától (65%). Ezzel szemben 2016-ban nyolc országban (a balti államokban, a skandináv országokban, Luxemburgban és Máltán) 90% fölötti volt a legalább egy idegen nyelvet beszélők aránya, míg az Egyesült Királyságban 35%, Magyarországon 42 %.³⁷

A KSH ötévenkénti felnőttképzési felvétele (AES) során a válaszadók idegennyelv-ismeretét önbevallás alapján mérik fel, a kompetenciákat nem tesztelve. Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar nők és férfiak nyelvismere között nincs lényeges különbség, az egyes korcsoportok között viszont jelentősek az eltérések. Míg a 25–34 éves korosztály 60%-a ismert 2016-ban valamilyen idegen nyelvet, addig az 55–64 évesek mindössze 25%-a. A fiatalabb korosztályok körében a több idegen nyelvet ismerők aránya is magasabb.³⁸ Az idegennyelv-ismeret mértéke iskolai végzettség szerint is jelentősen eltér. A legfeljebb 8 évfolyamot végzettek 8,9%-a beszélt a magyaron kívül más nyelvet, a középfokú végzettségűeknél ez az arány már 35%. A diplomások körében a legmagasabb (79%) az idegen nyelvet ismerők részesedése, több mint egyharmaduk pedig kettő vagy annál több idegen nyelven is képes kommunikálni.³⁹

A több nyelvet ismerők aránya alapján is jelentős a magyar népesség hátránya: míg 2016-ban Magyarországon a megkérdezettek 14%-a állította, hogy kettő vagy több idegen nyelvet ismer, addig az Európai Unióban 29%. A több nyelvet használók arányában is élen jár Luxemburg, ahol a felnőtt lakosság fele (51%) három vagy annál több nyelvet ismert. Ezzel szemben a több nyelvet beszélők aránya Magyarországon 2,7%, Romániában 1% alatti.⁴⁰

A Nemzeti alaptanterv (NAT) értelmében Magyarországon az általános iskola negyedik évfolyamától egészen a tankötelezettség végéig kötelezően jelen vannak a nyelvórák a diákok órarendjében, egy idegen nyelvből minden középis-

³⁶ Eurobarometer, 2012

³⁷ <https://www.ksh.hu/ffi/1-24.html>, 2021.10.31.(Továbbiakban KSH, 2021) [2023.01.05.]

³⁸ KSH, 2021.

³⁹ Uo.

⁴⁰ Uo.

kolásnak érettségi vizsgát kell tennie. Iskolatípustól függően (pl. gimnáziumokban) a diákok második idegen nyelvet is tanulnak, melyből szintén tehetnek közép vagy emelt szintű érettségi vizsgát. Albert–Tankó–Piniel vizsgálata szerint sok iskolában azonban a gyerekek már első osztálytól elkezdik az idegen nyelv tanulását, például idegen nyelvi szakkörök keretében. A nyelvtanulás az általános iskola megkezdése előtt, kora gyermekkorban is megkezdődhet. Ez azonban problémás abból a szempontból, hogy a NAT csak negyedik osztálytól szabályozza a nyelvoktatást. Nincsenek arra vonatkozóan információink, hogy az első három évfolyamban milyen tartalmi és formai keretek között zajlik a tanulók nyelvoktatása. Mindössze az tudható, hogy a gyerekek többsége nem az általános iskola negyedik osztályában kezd idegen nyelvet tanulni.⁴¹

A Közös Európai Referenciakeret (KER) az Európa Tanács által 1989 és 1996 között kidolgozott útmutatója a nyelvtudás szintjének Európa-szerte egységes meghatározására. A magyar középszintű érettségi a KER B1 szintjének felel meg. A B1 nyelvtudású (küszöbszint) beszélő elboldogul a legtöbb olyan nyelvi helyzetben, amely utazás során adódik. A beszélő felkészülés nélkül részt tud venni az ismert, az érdeklődési körének megfelelő, vagy a mindennapi témákról (pl. család, szabadidő, tanulás, munka, utazás, aktuális események) folyó társalgásban. Egyszerű kifejezésekkel tud beszélni élményekről, eseményekről, álmairól, reményeiről és céljairól, röviden is meg tudja magyarázni, indokolni véleményét és terveit.

A középszintű (B2) nyelvtudással rendelkező személy világosan és kellő részletességgel képes kifejezni magát számos, az érdeklődési körébe tartozó témában. Ezen kívül ki tudja fejteni a véleményét valamely aktuális témáról úgy, hogy részletezi a különböző lehetőségek előnyeit és hátrányait. Az anyanyelvi beszélővel természetes, könnyed és közvetlen kapcsolatteremtésre képes: aktívan részt tud venni az ismert témákról folyó társalgásban, úgy, hogy közben érvelve kifejti a véleményét. A hazai szabályozás értelmében az emelt szintű idegen nyelvi érettségi kiváltja a B2-es nyelvvizsgát, ha a tanuló legalább 60%-os eredményt ér el a vizsgán.

A KER értelmében a felsőfokú nyelvtudás azt jelenti, hogy a beszélő folyamatosan és gördülékenyen fejezi ki magát, ritkán keresi az idegen nyelvi szavakat és kifejezéseket. A nyelvet könnyedén és hatékonyan használja a különböző társadalmi és szakmai kapcsolatokban. A beszélő a gondolatait, véleményét pontosan ki tudja fejteni; hozzászólásait a beszélőtársakéhoz tudja kapcsolni. Világosan és részletesen tud leírni bonyolult dolgokat úgy, hogy más kapcsolódó témaköröket is bevon, egyes elemeket részletez, és mondanivalóját megfelelően fejezi be.

Vizsgálatunk elvégzése előtt feltételeztük, hogy azok a szülők, akik beszélnek idegen nyelvet, fontosnak tartják gyermekük korai angolnyelvtanulását is (vö. Fehér 2020). A 65 kiadott kérdőívből 62 kitöltő válaszolt a kérdésre (95%), és közülük 26 szülő nem beszél (41%), míg 36 (58%) szülő beszél legalább egy idegen

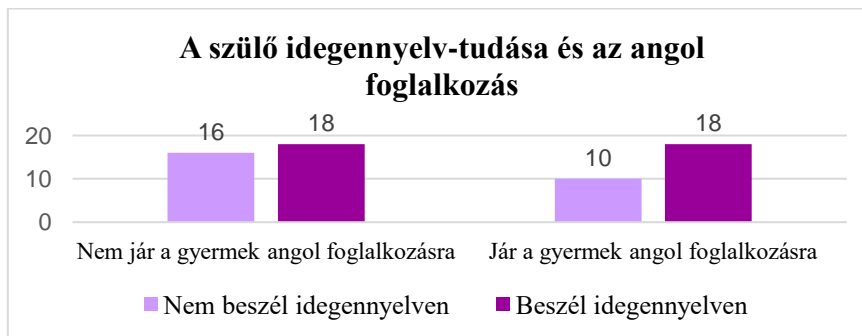
⁴¹ ÖVEGES Enikő–CSIZÉR Kata (szerk.): *Vizsgálat a köznevelésben folyó idegen nyelv-oktatás kereteiről és hatékonyságáról*. 2018
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/sajtoszoba/nyelvoktatas_kutatasi_jelentes_2018.pdf
[2023.04.12.]

nyelvet. A válaszadókat a nyelvtudásuk alapján négy csoportra osztottuk. Az első csoporthoz tartoznak azok a szülők, akik idegen nyelvi érettségivel rendelkeznek. Az általunk megkérdezett szülők közül kettőnek angolból, és négy szülőnek németből van középszintű érettségije, ami B1 szintű nyelvtudásnak felel meg.

A második csoporthoz tartoznak azok, akik valamilyen nyelvvizsgával rendelkeznek, ami lehet alapfokú (A1/A2), középfokú (B1/B2) vagy felsőfokú (C1/C2). A válaszoló szülők körében alapfokú nyelvvizsgája senkinek nincs, azonban angol nyelvből középfokú nyelvvizsgája van 13 szülőnek (20%), németből három (4%) és oroszból két szülőnek (3). A vizsgált debreceni mintában négy szülő angolból, öt németből és egy szülő francia nyelvből rendelkezik felsőfokú nyelvvizsgával.

A harmadik csoportba azok a szülők tartoznak, akik ugyan nem rendelkeznek államilag elismert nyelvvizsgával, de önbevallás alapján értékelték nyelvtudásukat. A szülők közül 32-en értékelték úgy, hogy beszélnek angolul. Négyen érzik azt, hogy beszélnek németül, hárman olaszul, egy fő pedig az orosz nyelvtudását ítélte megfelelőnek. Az utolsó csoporthoz egy szülő tartozik, aki jelezte, hogy olasz az anyanyelve, akinek válaszát nem tekinthetjük a mintára vonatkozóan meghatározónak.

Az eredmények azt mutatják, hogy a legtöbb szülő angolul beszél, mert érettségizett (2 fő), középfokú (B2, 13 fő) vagy felsőfokú nyelvvizsgát tett (4 fő), további 13 válaszadó úgy értékeli saját angol nyelvi kompetenciáját, beszél a nyelvet. A debreceni mintában az országos átlagtól eltérően többen (megkérdezettek több mint fele; 32 fő) rendelkeznek valamilyen szintű angol nyelvtudással.

Az idegennyelvet beszélő, nem beszélő szülők és az angol foglalkozás (8. diagram)

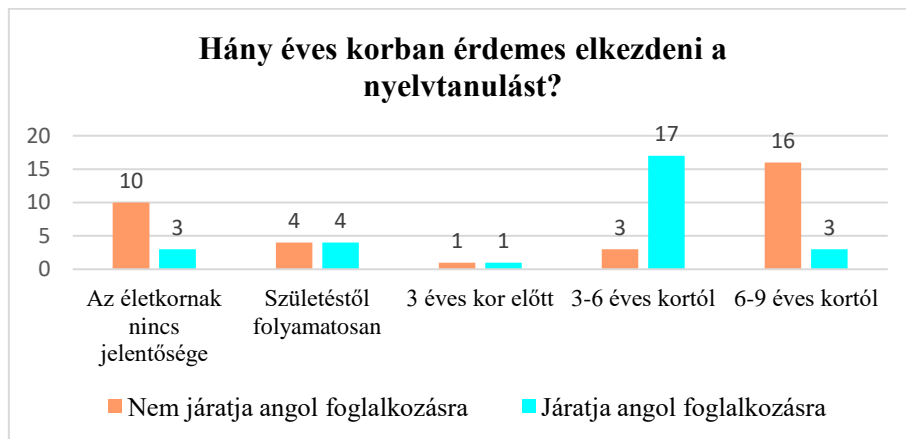
Az idegen nyelvet nem beszélők közül 16 szülőnek nem jár a gyermeke angol foglalkozásra (25%), míg 10 szülő beírta gyermekét (10%). Az arány az idegen nyelvet beszélők esetében megegyezik. 18 szülőnek jár a gyermeke és 18 szülőnek nem jár a gyermeke angol foglalkozásra. Az adatok alapján azt mondhatjuk, hogy a hipotézisünk részben igaz, mert 18 szülőnek jár a gyermeke angol foglalkozásra és ő maga is beszél idegennyelven (64%). Részben pedig nem igazolódott be, mert ugyanannyi gyermek nem jár angol foglalkozásra pedig a szülő beszél idegen nyelven (52%). Így azt mondhatjuk, hogy a szülő nyelvtudása nem feltétlenül függ

attól, hogy beírattja-e gyermekét idegennyelvi foglalkozásra, a döntésben más szempontok is szerepet játszanak.

A szülőktől azt is megkérdeztük, szerintük mi az ideális életkor a nyelvtanulás elkezdéséhez. Azon szülők közül, akiknek gyermeke nem jár az óvodában angol foglalkozásra (34 fő), tíz gondolja úgy, hogy az életkornak nincs jelentősége abban, hogy mikor kezd el a gyermeke nyelvet tanulni (30%). A válaszadók közül 17-en úgy gondolják, hogy 6–9 éves életkor a legkedvezőbb az idegennyelvtanulás elkezdésére. Négy szülő úgy gondolja, hogy az az ideális, ha a születésétől fogva ismerkedik a gyermek az idegen nyelvvel (11%). A 3–6 éves kort három szülő jelölte meg válaszul (8%). Egy szülő úgy véli, hogy valamikor 3 éves kor előtt érdemes megismertetni a gyermeket az idegennyelvvel.

Tekintsük át, hogy azok a szülők, akiknek gyermeke jár angol foglalkozásra az óvodában (28 fő), hogyan vélekedtek az életkor kérdésével kapcsolatban. Három szülő gondolja úgy, hogy az életkornak nincs jelentősége, négy jelölte meg, hogy az ideális a születéstől folyamatos ismerkedés a nyelvvel és egy szülő azt válaszolta, hogy 3 éves kor előtt. A válaszadók többsége (17 fő, 60%) tartja úgy, hogy az óvodáskor, a 3–6 éves kor az ideális a nyelvtanulás elkezdésére, míg három kitöltő jelölte meg azt, hogy az általános iskola alsó tagozatában, 6–9 éves korban érdemes elkezdni a nyelvtanulást.

Az adataink azt mutatják, hogy azok szülők, akiknek gyermeke nem jár angol foglalkozásra az óvodában, úgy vélik elegendő az általános iskola alsó tagozatában, 6-9 éves kortól nyelvet tanulni (16 fő). Azon szülők közül, akiknek gyermeke jár angol foglalkozásra az óvodában, csak három szülő adta ezt a választ, és többségében (60%) az óvodáskort jelölték meg a nyelvtanulás elkezdésére alkalmas időszakként.

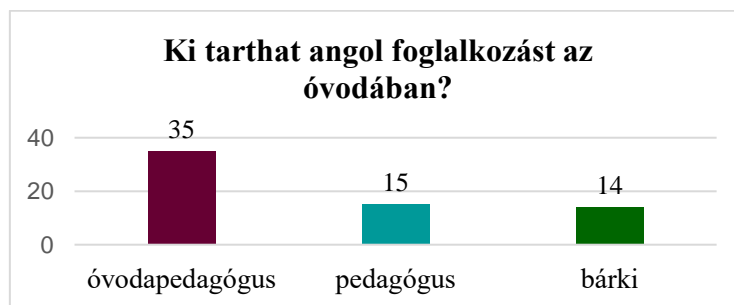
Gyermeküket angol foglalkozásra járató és nem járató szülők véleménye arról, hogy mely életkor az ideális egy idegen nyelv tanulásának megkezdéséhez (9. diagram)

A pedagógus személye

Az 1990-es években az óvodai idegennyelvi foglalkozások elindulásakor kis számban voltak olyan óvodapedagógusok, akik beszéltek idegen nyelven, és fel voltak készülve arra, hogy játékos angol nyelvű foglalkozást tartsanak óvodáskorú gyermekeknek. A kezdeti időszakban általános iskolában tanító pedagógusok, középiskolai tanárok tartották a foglalkozásokat, akik nem minden esetben az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva dolgoztak. A 2000-es évektől kezdve a helyzet fokozatosan javult, az óvodákban folyamatosan nő a nyelvet jól beszélő munkatársak száma, ezért egyre több lehetőség van arra, hogy a helyi óvodapedagógusok vezessék a foglalkozásokat.

A vizsgálat során mi is megkérdeztük a szülőket, hogyan vélekednek a pedagógus személyéről a gyermekek nyelvtanulásával kapcsolatban. Egy kitöltő nem adott választ erre a kérdésre. A válaszadó szülők döntő többsége (61 szülő, 95%) úgy gondolja, hogy meghatározó a pedagógus személye, egyetlen megkérdezett szülő vélekedik úgy, hogy *nem* (1%). A résztvevők között két szülő volt, aki azt a választ jelölte meg, hogy nem tudja megítélni, hogy meghatározó-e a pedagógus szerepe (3%).

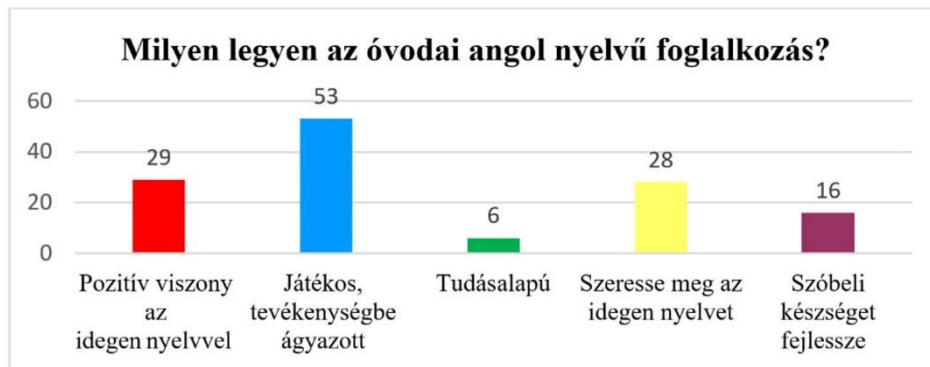
A vizsgálatba vont gyermekek szüleitől azt is megkérdeztük, véleményük szerint ki vezethet óvodás korúak számára angol nyelvű óvodai tevékenységet. A kérdésre 64 szülő válaszolt, közülük 35 szülő gondolja úgy, hogy idegen nyelvet beszélő óvodapedagógus tarthat foglalkozást (54%). A megkérdezettek közel negyede (15 szülő, 23%) szerint idegennyelvet beszélő pedagógus tarthat angol foglalkozást gyermekeknek. A válaszolók ötöde (14 szülő, 21%) úgy véli, bárki tarthat foglalkozást, aki beszél az adott idegennyelvet, nem szükséges hozzá pedagógusi végzettség. Az adatokból arra következtetünk, hogy a válaszadók számára lényegesebb a foglalkozásvezető magas angol nyelvi kompetenciája, mint a pedagógiai ismeretei. Számunkra meglepő eredményt hozott a kérdés a tekintetben, hogy a szülők nem tartják fontosnak a pedagógusi végzettséget a gyermekekkel való munkához.

Szülők szerint ki tarthat idegennyelvi foglalkozást az óvodás gyermekeknek (10. diagram)

Szülők preferenciái az angol foglalkozással kapcsolatban

A vizsgálat elvégzése előtt úgy véltük, a szülők fontosabbnak tartják, hogy az idegen nyelvi foglalkozások játékosak, mint sem ismeretközlésre építők legyenek. A szülők több választ is megjelölhettek, összesen 132 válasz érkezett. A legtöbbször azt jelölték meg, hogy fontos a játékos, tevékenységbe ágyazott angol foglalkozás (53 fő, 40%). A válaszok közel negyede arra irányult, hogy a gyermek szeresse meg az adott idegen nyelvet (29 fő, 22%), és a gyermeknek pozitív viszonya legyen az idegen nyelvhez (29 fő, 22%). A válaszokból kirajzolódik, hogy a legtöbb szülő számára fontosabb, hogy gyermekük az óvodában játsszon, és játékosan, tevékenységeken keresztül ismerkedjen a világgal és az idegen nyelvvel. A szülők úgy vélik, a szóbeli kifejezőképesség is fontos, ezt a lehetőséget 16-szor választották (12%). A várakozásainknak megfelelően a legkevésbé 6 fő (0,05%) jelölték meg azt a választ, hogy az angol foglalkozások tudásalapúak legyenek.

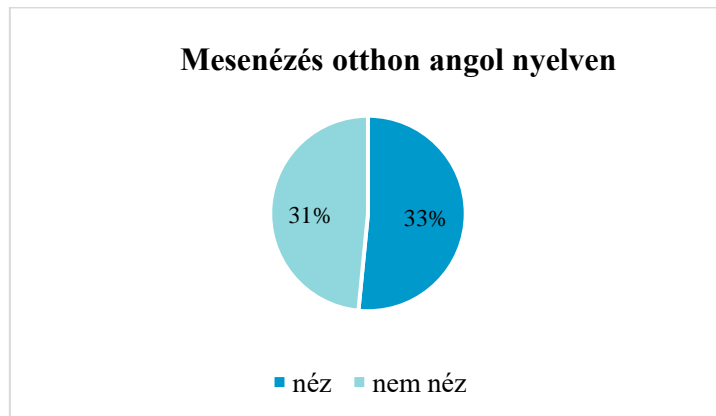
Mit tart a szülő fontosnak az óvodai angol foglalkozásokkal kapcsolatban (11. diagram)

Az angol nyelven való mesenézéssel és meseolvasással kapcsolatos szokások

Az idegen nyelvű mesék és műsorok által a gyermekek az életkoruknak megfelelő szókincsű és a hétköznapi életben is használt szavakat használó élőbeszédet hallhatnak. Úgy véljük, az otthoni angol nyelvű mesenézés jól kiegészítheti az óvodai angol nyelvű foglalkozásokat. A családi környezet komplex feltérképezése érdekében megkérdeztük a szülőket az otthoni mesenézéssel és meseolvasással kapcsolatos szokásaikról. Összesen 64 szülő válaszolt arra a két kérdésre, hogy otthon szokott-e gyermekével angol nyelven mesét nézni és/vagy mesét olvasni. A válaszokból kiderült, hogy a szülők több mint fele (52%, 33 fő) néz otthon a gyermekével idegen nyelven mesét. A tartalomra vonatkozó kérdésre 20 szülő válaszolt: a gyermekek között legnépszerűbb mesék a *Paw Patrol*, *Peppa Pig*, *Thomas* és *Dora the Explorer*. Ezen kívül a gyerekek szívesen nézik a Disney meséket eredeti nyelven, például *Frozen*, valamint *Lazy town* és *Spongebob*. A szülőknek fontos, hogy a gyermek életkorának megfelelő mesét nézzen, így

előszeretettel használják a *YouTube* nevű videómegosztó oldalt, ahol maguk választhatják ki, hogy milyen tartalmat nézhet a gyermek. Az egyik szülő így válaszolt: *Amit csak találunk a YouTube-on pl. Paw Patrol, Barbie mesék, Wild Kratts* (32. válaszadó). A gyermekek körében népszerűek a rövidebb dalos, mondókás angol nyelvű mesék, mint *ABC songs, Counting songs* és *Colours songs*. Egy kitöltő jelezte, hogy angol meséken kívül olasz nyelvű meséket is néznek otthon gyermekével.

Arra a kérdésre vonatkozóan, hogy a szülő otthon szokott-e angol nyelven mesét olvasni gyermekének, már kevésbé oszlik meg a válaszok aránya. A szülők többsége (62 fő, 97%) nem szokott angol nyelven mesét olvasni, míg két szülő jelezte, hogy a magyar nyelven kívül angolul is olvas mesét. Egy szülő nem válaszolt a kérdésre, illetve egy kitöltő fűzte hozzá, hogy bár angolul nem, de olasz nyelven olvas mesét gyermekének.

Néz-e otthon a szülő a gyermekével angol nyelvű mesét (12. diagram)

Az IKT eszközök szükségessége az óvodai angol foglalkozásokon

Az IKT eszközökkel kapcsolatban azt feltételezzük, hogy a legtöbb szülő szükségesnek tartja az IKT eszközök használatát az óvodai idegennyelvi foglalkozásokon. Manapság minden háztartásban, ahol a szülők megengedhetik anyagilag, jelen vannak az IKT eszközök, például TV, okos TV, tablet, számítógép, laptop, okostelefon stb. Nagyon sok gyermek már óvodáskor előtt is tudja használni a tableteket, okoseszközöket, gyakran játszanak rajta vagy mesét néznek. Az óvodákban is egyre gyakoribb az IKT eszközök megjelenése, nem csak szemléltető eszközként használják ezeket, hanem tevékenykedhetnek is rajtuk a gyermekek. Az óvodai csoportok mindennapi életében is egyre több óvodában elfogadott, hogy egy-egy gyermek 5–8 percig játszhat az eszközön fejlesztő játékot. Vizsgálatunk-ban megkérdeztük a szülőket, hogy szükségesnek tartják-e ezeknek az eszközök-nek a használatát az angol nyelvű óvodai tevékenységek során.

A válaszokból (65 fő) az látszik, hogy a szülők több mint fele (62%, 40 fő) nem tartja szükségesnek az IKT eszközöket az óvodai angol nyelvű tevékenységek

során. A szülők egy harmada (38%, 25 fő) helyesli az IKT eszközök használatát az óvodai idegennyelvi foglalkozásokon, de a vizsgálatból az is kiderül, hogy ettől függetlenül van igény az IKT eszközök használatára.

A továbbiakban arra kerestük a választ, miért tartják szükségesnek az infokommunikációs eszközöknek a használatát. A válaszokból jól látható, hogy a szülők legtöbbször teljesen természetesnek tartják ezeknek az eszközöknek a használatát és jelenlétét az óvodában, hiszen mindennapjaink részét képezik (13 válasz, 52%). A megkérdezett szülők úgy vélik, szükséges az IKT eszközök jelenléte, ha az tanulási eszközként szolgál (10 fő, 40%). Tíz-en jelölték azt a válaszlehetőséget is, hogy az óvodapedagógus több oldalról közelítheti meg és szemléltetheti a gyermekeknek az adott témakört, ha a hagyományos módszereket ötvözi az IKT eszközök használatával (40%). A kitöltők 9-szer jelölték meg, hogy szükségesnek tartják, hogy gyermekük életkorának megfelelő képességfejlesztő játékokat játsszon (36%).

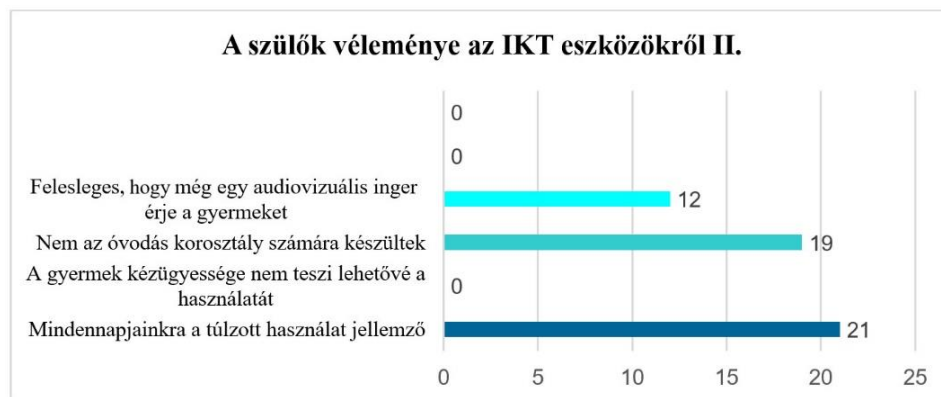

Szülők véleménye, hogy miért tartják fontosnak az IKT eszközök használatát az óvodai idegennyelvi foglalkozásokon (13. diagram)

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy azok a szülők, akik nem tartják szükségesnek az IKT eszközök használatát az óvodai angol foglalkozásokon, miért vélekednek így. A szülők jelentős része úgy vélekedik, hogy az IKT eszközök, mint a laptop, tablet stb. nem az óvodás korosztály számára készülnek. Úgy vélik, az IKT eszközök túlzott használata jellemzi a mindennapjaikat, és nem tartják szükségesnek, hogy az óvodai angol tevékenységen is így legyen (19,55%). A válaszadók egy harmada (12 fő, 35%) feleslegesnek tartja, hogy még egy audiovizuális inger érje a gyermeket. A diagramon jól látható, hogy a kitöltők közül senki sem jelölte meg azt a lehetőséget, hogy a gyermekek kézügyessége nem teszi lehetővé ezeknek az eszközöknek a pontos használatát. A billentyűzet használatához valóban nem rendelkeznek az óvodáskorú gyermekek megfelelő

finommotorikával, de az érintőképernyős okostelefonok és tabletek használata nem okoz számukra nehézséget.

Érdekes, hogy a szülők két csoportja eltérően vélekedik az IKT eszközökről. Akik szerint szükséges az IKT eszközök jelenléte az óvodai életben, azért gondolják így, mert egyébként is a mindennapjaink részét képezik. Akik viszont nem tartják szükségesnek, éppen a mindennapjainkra jellemző túlzott használat miatt gondolják így. Hozzá kell azonban tennünk, hogy a kérdőívben szereplő kérdés az IKT eszközök óvodai idegennyelvi foglalkozáson való használatának szükségességére vonatkozik, ám úgy gondoljuk, hogy a szülők többségének válasza inkább az IKT eszközökre vonatkozó általános attitűdjeiket tükrözi.

Szülők véleménye, hogy miért nem tartják fontosnak az IKT eszközök használatát az óvodai idegennyelvi foglalkozásokon (14. diagram)

Összegzés

Dolgozatunkban a korai idegennyelv-oktatás ritkán vizsgált szeletét, a szülői attitűdöket vizsgáltuk. Bemutattuk, hogy Debrecenben 2020-ban milyen lehetőségek álltak a szülők rendelkezésére, ha gyermeküket szervezett keretek között szeretnék egy új nyelvvel megismertetni. Áttekintettük a Debrecenben elérhető óvodán kívüli lehetőségeket, valamint az óvodai angol nyelvű tevékenységekről is szót ejtettünk. A vizsgálatunk elsődleges célja az volt, hogy átfogó képet kapjunk a szülők igényeiről, elvárásairól és véleményéről a korai, óvodai idegennyelv-tanulás tekintetében.

Az első hipotézisünk szerint a legtöbb szülő, aki angol foglalkozásra írtaja be gyermekét maga is beszél idegennyelven. A kapott adatok alapján a hipotézisünk nem igazolódott be, mert a legalább egy idegennyelven beszélő szülők közül 18-nak jár a gyermeke angol foglalkozásra (50%), és idegennyelven nem beszélő szülők közül is 18-nak nem jár a gyermeke óvodai angol nyelvi tevékenységre (61%).

A második hipotézisben azt feltételeztük, hogy azok a szülők, akiknek gyermeke nem jár angol foglalkozásra, úgy vélik, hogy a 6–9 év közötti életkor

(kisiskolás kor) az ideális egy idegen nyelv tanulásának megkezdésére. A hipotézisünk igazolódott, hiszen (16 fő), fontosabbnak úgy gondolja, hogy az óvodában még játsszon a gyermek s ráér majd az iskolában nyelvet tanulni. Egy általános vélekedés is felbukkant a válaszok között, miszerint az anyanyelvét kell a gyermeknek előbb elsajátítania, csak utána tanuljon egy másik nyelvet.

A harmadik feltételezésünk szerint a szülők fontosabbnak tartják, hogy az idegennyelvi foglalkozások játékosak legyenek, mintsem ismeretközpontúak. Ez a hipotézis is igaznak bizonyult, mert a válaszok alapján a szülők sokkal fontosabbnak tartják, hogy az angol foglalkozásokon a gyermek játsszon, hogy játékos tevékenységeken keresztül ismerkedjen egy idegennyelvvvel, megszeresse azt, s a jövőre nézve pozitív viszonya alakuljon ki az idegennyelvvvel. Jelentős különbség van a között, hogy milyen gyakran választották a *játékos, tevékenységekbe ágyazott legyen* választ, vagy azt, hogy *tudásalapú legyen* a foglalkozás. Bár a szülőknek rengeteg elvárása van az óvodával és az óvodapedagógussal szemben abban a tekintetben, hogy gyermekük milyen készségeket sajátítson el az óvodában, a megkérdezettek nagy részének fontosabb, hogy gyermeke jól érezze magát, s szívesen vegyen részt az angol nyelvű tevékenységekben.

A negyedik hipotézis az IKT eszközök használatára és szükségességére irányul. Feltételeztük, hogy a szülők szükségesnek tartják az IKT eszközök használatát az óvodai idegennyelvi foglalkozásokon. A mindennapjainkban körülvesznek minket ezek az eszközök, s a gyermekek sokszor nagyobb hozzáértéssel nyomkodják a tableteket és okostelefonokat, mint a felnőttek.

A kapott adatok alapján a szülők nem tartják szükségesnek az IKT eszközök használatát az óvodai idegennyelvi foglalkozásokon. A megkérdezettek (65 fő) többsége (62%, 40 válaszadó) úgy gondolja, hogy nem szükséges, míg 38% (25 szülő) szerint szükségesek az IKT eszközök. Az indoklásból kiderült, hogy a legtöbben úgy gondolják, hogy a mindennapjainkban túlzottan jelen vannak az IKT eszközök. Hasonló gyakorisággal jelölték meg azt is, hogy ezek az eszközök nem az óvodás korú gyerekeknek készültek. A szülők, akik szükségesnek tartják az IKT eszközök megjelenését az óvodai angol tevékenységek közben, úgy gondolják, hogy mindennapjaink részét képezik az okoseszközök, így helyük van az angol nyelvű tevékenységen is. A vizsgálat során nyert adatokat áttekintve úgy gondoljuk, az eredményekből a szülők általános attitűdje olvasható ki az IKT eszközök óvodai megjelenésével kapcsolatban.

Az adatok alapján az látszik, hogy a korai idegennyelv-tanulás területén is fontos a családi háttér, hiszen mind az óvodai, mind az óvodán kívüli nyelvtanulási formák anyagi erőforrásokat igényelnek. A szülők jelentős szerepet játszanak a nyelvtanulás megkezdésének időpontja tekintetében, és hatással vannak a nyelvválasztásra is. A középiskolák nyelvi előkészítő osztályaiba járó tanulók családi háttere is magasabb, mint a normál óraszámot biztosító osztályokban. A nyelvtudás felkészít a külföldi továbbtanulásra és munkavállalásra. A rendszerváltás után a nyelvtanulás praktikus célja került előtérbe, a használható nyelvtudás megszerzése. A magasabb szociökönómiai státuszú családok a közoktatás és a munkaerőpiac folyamataira is jobban rálátnak, és a szülők igyekeznek gyermekeiket egyre korábban előnyös helyzetbe hozni, ami követi a magyar közoktatás versenyhelyzetet generáló működését is.

Az elmúlt húsz évben a technika fejlődése rohamosan felgyorsult, ma már körülvesznek minket az IKT eszközök és segítségükkel bármit el lehet intézni otthonról. Az IKT eszközök hozzájárulnak a nyelvtanuláshoz, de szükségessé is teszik a nyelvtudás meglétét. Úgy véljük, a családi háttér szerepe abban is megnyilvánul, hogy a szülők otthon kiegészítik az óvodában megszerzett ismereteket pl. közös mesenézéssel, internetes tartalmak fogyasztásával. Az IKT eszközök óvodában történő használatához elengedhetetlen a felkészült óvodapedagógus, számtalan lehetőség és módszer rejlik az IKT eszközökben a játékon és a közösségi média használatán túl, amit már óvodáskorban is megismerhetnek a gyermekek azzal együtt, hogy közben megtanulják az IKT eszközök biztonságos használatát.

Az óvodai idegennyelvi foglalkozások célja, hogy a gyermeknek pozitív viszonya alakuljon ki az idegennyelvvvel, hogy megismerjen egy másik kultúrát, hogy nyitottabbá váljon más kultúrák és emberek iránt. Fontos, hogy a gyermek felszabadult legyen, merjen megszólalni és kommunikálni az adott idegen nyelven. Az óvodapedagógus feladata, hogy hozzáértéssel és a megfelelő nyelvi anyag felhasználásával szervezze meg a játékos tevékenységeket. Gyermekközpontú szemléletével a gyermekek igényeihez, életkori és egyéni sajátosságaihoz igazodva szervezze meg és vegyen részt a foglalkozásokon.

Irodalom

ALBERT Ágnes–CSIZÉR Kata–SZABÓ Fruzsina: *A családi környezet és idegennyelvtanulás Magyarországon*. Modern Nyelvoktatás, 27 (1–2), 88–103.

DOI: [10.51139/monye.2021.1-2.88.103](https://doi.org/10.51139/monye.2021.1-2.88.103)

DORON, Helen: *A nyelv zenéje*. Helen Doron Early English Országos Franchise Központ. J.G.K.Kft. Bp., 2010.

ENEVER, Janet: *Europeanisation or globalisation in early start EFL trends across Europe?* In: GNUTZMANN Claus and INTEMANN Franke (eds): *The Globalisation of English and the English Language Classroom*. Gunter Narr Verlag, Tübingen, 2005. 177–192.

ENEVER, Janet: *What can we expect of an early start to foreign language learning in Europe today?* In: Márkus Éva & Trentinné Benkó Éva (eds), *A korai idegen nyelvi fejlesztés gyakorlata: konferenciaelőadások és háttértanulmányok*. ELTE Eötvös, Bp., 2014. 13–24.

FURCSA Laura–SINKA Annamária–SZASZKÓ Rita: *A kisgyermekkorai nyelvtanulás aktuális kérdései*. Jászsági évkönyv, 2014/1. 260–269.

http://epa.oszk.hu/02200/02295/00022/pdf/EPA02295_jaszszagi_evkonyv_2014_260-269.pdf

FEHÉR Ágnes: *A korai angol nyelvi fejlesztés tudományelméleti megközelítése és szülői megítélése – Angolul már az óvodában?* Képzés és Gyakorlat, 2020/1-2. 161–172. http://real.mtak.hu/127486/1/14-Feher_A-article-TP-2020-01-02.pdf

DOI: [10.18458/KB.2018.1.7](https://doi.org/10.18458/KB.2018.1.7)

KOLOSZÁR Ibolya: *Az angol az óvodában*. Létünk, 2010/4. 75–84.

KOVÁCS György–BAKOSI Éva: *Óvodapedagógia II.: Játékos tanulás az óvodában*. Szerzői kiadás, Debrecen, 2005.

- KOVÁCS Judit: *A gyermek és az idegen nyelv*. Eötvös József Könyvkiadó, Bp., 2009.
- MORVAI Edit–POÓR Zoltán: *A korai nyelvoktatás a magyar oktatási intézményekben*. Oktatási Minisztérium, Bp., 2006.
- NAGY Lilla Viktória: *Korai idegennyelv-elsajátítás Debrecen óvodáiban 2020-ban. Szakdolgozat*. DE GYGYK, Hajdúböszörmény, 2020.
- NEMES Magdolna–NAGY Anikó: *A korai nyelvtanítás története Nyíregyházán a rendszerváltástól napjainkig*. Különleges Bánásmód, 2018/1. 7–17.
DOI: [10.18458/KB.2018.1.7](https://doi.org/10.18458/KB.2018.1.7)
- ÖVEGES Enikő–CSIZÉR Kata (szerk.): *Vizsgálat a köznevelésben folyó idegennyelv-oktatás kereteiről és hatékonyságáról*. 2018.
- PÁSZTOR Enikő Judit: *A játékos idegennyelvi foglalkozások megjelenése a magyarországi óvodákban 1959-től napjainkig, különös tekintettel a soproni és a Sopron környéki óvodákra*. Értekezés. ELTE, Bp., 2019.
<https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/62478>
- VARGA Dóra: *Mikor kezdjék a nyelvtanulást?*. 2005.
<http://nol.hu/archivum/archiv-368621-182566>
- VÁRNAGY Edina–MÁRKUS Ádám: *Nemzetközi interakciók a nyelvrokonság tükrében*, *Economica*. 2020/1-2. 29–42.

Dokumentumok

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet (2019): Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Európai Bizottság: A TANÁCS AJÁNLÁSA a nyelvtanítás és a nyelvtanulás átfogó megközelítéséről, Európai Bizottság, Brüsszel, 2018.

Internetes hivatkozások

- https://eduline.hu/nyelvtanulas/A_legjobb_nyelvtanulos_alkalmazasok_gyereke_O5W88A
- <https://dari.oktatas.hu/kirpub/index>
- Központi Statisztikai Hivatal, *Két tanítási nyelvű intézmények feladatellátási helyeinek listája nyelvenként*. www.ksh.hu/kirpub/index
- <https://isd.debrecen.hu/egyedisegunk>
- <https://helendoron.hu/tanfolyamok/gyerekek-4-9>
- <https://debrecen.katedra.hu/angol-es-nemet-nyelvtanfolyamok-gyerekeknek>
- <https://www.novakidschool.com>
- Eurobarometer, 2012: Special Eurobarometer 386. Europeans and their Languages.
https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S1049_77_1_EBS386/resource/f5311b4b-3991-49f3-98d1-db72c806d209
- What are the top 200 most spoken languages?
<https://www.ethnologue.com/insights/ethnologue200/>

Abstract

PARENTS' ATTITUDES TOWARDS EARLY ENGLISH IN PRESCHOOL AGE IN A NORTH-EAST HUNGARIAN CITY

Nowadays it is inevitable to speak foreign languages especially English as it is a *lingua franca* in Europe and all over the world. Whether it is a good idea to start learning English at an early age, has been under a constant debate. Previous research indicates that playful learning is the most important for a preschool-aged child in every field. Research has shown that several factors may lead to successful language learning such as age, methods as well as the quality and quantity of the L2 input. There is an increasing evidence on the importance of the first years of life from the perspective of effective language learning. This study advances our understanding of parents' attitude, expectations and opinion concerning Early English. We carried out our research in an institution in Debrecen in 2020. Using a sample of 65 children (N=65), we collected data from two sources: questionnaires filled in by parents whose children take part in English activities in the kindergarten and questionnaires filled in by parents whose children don't take part in them. As predicted, the parents believe the point of Early English activities is to provide them a positive experience during the activities, enjoy them and feel free to say at least words in the target language. Contrary to our expectations, parents involved in our research do not find it necessary to use ICT tools in English activities in preschools. Our study confirmed that there is a need for English activities in Hungarian preschools. The findings address a controversial belief among parents in terms of the ideal age to start learning a second language. The findings support the prediction that playfulness and intercultural competence are important for parents. We conclude that ECEC professionals need to find balance between using ICT tools and traditional props and tools in the second language activities.